

SmartCoop erkende CVSO

Bijzonder verslag betreffende
de erkenning als "sociale
onderneming"

Bijlage bij het jaarlijks beheerverslag uit hoofde van artikel 6, §2, 2e lid van het koninklijk besluit van 28 juni 2019 tot vaststelling van de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming.

Juridisch kader

Het koninklijk besluit van 28 juni 2019 tot vaststelling van “de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming” heeft in de loop van het vorige boekjaar het wettelijke kader gewijzigd waarin SmartCoop evolueert en groeit. Tot hiertoe was SmartCoop juridisch gezien een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk. Voortaan is SmartCoop een coöperatieve vennootschap erkend sociale onderneming/ société coopérative agréée entreprise sociale (erkende CVSO/ SCES agréée). Die evolutie werd opgenomen in een wijziging van artikel 1 van de statuten van de coöperatie tijdens de buitengewone algemene vergadering van 21 juni 2022.

In tegenstelling tot de erkenning ‘sociaal oogmerk’ wordt de nieuwe erkenning ‘sociale onderneming’, die de vorige vervangt, gecontroleerd door de Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming.

Wettelijke verplichtingen

De voorwaarden om de nieuwe **erkenning als sociale onderneming** te verkrijgen, te behouden en zich erop te beroepen, zijn opgenomen in artikel 8:5 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Ze omvatten negen punten die SmartCoop vervult en formeel heeft aangepast bij de wijziging van haar statuten in juni 2020 en juni 2022:

De vennootschap moet hoofdzakelijk tot doel hebben, in het algemeen belang, een positieve maatschappelijke impact te bewerkstelligen op de mens, het milieu of de samenleving.	Zie artikels 3 en 4 van de statuten van SmartCoop over het coöperatief oogmerk en de waarden en het maatschappelijk doel van de coöperatie.
De statuten moeten het voorwerp van de vennootschap omschrijven waarbij uitdrukkelijk tot uiting komt dat dit voorwerp dienstig is om een positieve maatschappelijke impact op de mens, het milieu of de samenleving te bewerkstelligen.	Zie artikels 3 en 4 van de statuten van SmartCoop over het coöperatief oogmerk en de waarden en het maatschappelijk doel van de coöperatie.
Elk vermogensvoordeel dat de vennootschap aan haar aandeelhouders uitkeert, onder welke vorm dan ook, mag niet hoger zijn dan de rentevoet vastgesteld door de Koning in uitvoering van de wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming.	Artikel 3 van de statuten van SmartCoop vermeldt uitdrukkelijk dat de vennoten “geen vermogensvoordeel nastreven”. Artikel 43 over de bestemming van de resultaten bevestigt het principe van de niet-uitkering van dividenden.
Bij vereffening van de vennootschap is het vermogen dat overblijft na aanzuivering van het passief en terugbetaling van het door de aandeelhouders werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde bedrag op de aandelen, bestemd voor een bestemming die zo nauw mogelijk aansluit bij haar voorwerp.	Artikel 46 van de statuten over de vereffeningssaldi stemt overeen met deze formulering, bedoeld in artikel 8:5, 3 van het WVV.

Bij uittreding moet de uittredende aandeelhouder maximum de nominale waarde van zijn werkelijke inbreng ontvangen.	Dat principe is vermeld in artikel 20 van de statuten van SmartCoop.
Het mandaat van bestuurder moet onbezoldigd zijn (tenzij de algemene vergadering beslist over een beperkte onkostenvergoeding of presentiegeld).	Artikel 23 van de statuten werd tijdens de buitengewone algemene vergadering van juni 2022 aangepast om die formulering over te nemen.
Geen enkele aandeelhouder mag aan een stemming in de algemene vergadering deelnemen met meer dan een tiende van het aantal stemmen verbonden aan de vertegenwoordigde aandelen.	Artikel 37 van de statuten werd aangepast tijdens de buitengewone algemene vergadering van juni 2020 en bevestigd door de buitengewone algemene vergadering van 2022 om de strikte regel '1 persoon = 1 stem' vast te leggen.
Het bedrag van het uit te keren dividend aan de aandeelhouders kan slechts worden bepaald na bepaling van een bedrag dat de vennootschap voorbehoudt aan projecten of bestemmingen die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van haar voorwerp.	Artikel 43 van de statuten over de bestemming van de resultaten voorziet in de volledige niet-uitkering van dividenden aan de Vennoten.
Het bestuursorgaan van de vennootschap moet jaarlijks een bijzonder verslag over het afgesloten boekjaar opstellen waarin het tenminste melding maakt van de wijze waarop het bestuursorgaan van de vennootschap toezicht houdt op de toepassing van de erkenningsvoorwaarden, van de activiteiten die de vennootschap heeft verricht ter verwezenlijking van haar voorwerp en van de middelen die de vennootschap hiervoor heeft ingezet.	Dat is de opzet van dit verslag.

Sterke, aanhoudende dynamiek van de activiteit van de vennoten

Het jaar 2022 was positief voor de economische activiteit van de vennoten van SmartCoop. Met bijna 190 miljoen euro bereikte de omzet van de gedeelde onderneming immers ongekende hoogten.

Een van de hoogtepunten in 2022 die aan die dynamiek bijdroegen, is onder meer de onlinepublicatie van een Gebruikersgids om de informatie over het gebruik van de Smart-tools toegankelijker en duidelijker te maken. Het is immers niet altijd evident om de tools en diensten die onze gedeelde onderneming biedt, onder de knie te krijgen. Begrijpen hoe ze te gebruiken en welke regels of principes aan de basis liggen, is nochtans essentieel. Daarvoor wordt vandaag nog veel gerekend op de steun van de adviesverleners die de vennoten dagelijks begeleiden. Dat werkt, maar blijft vatbaar voor verbetering, zoals ook bleek uit bepaalde opmerkingen tijdens de raadpleging over de toegankelijkheid van de coöperatie in de zomer 2021. Daarom besloot Smart om een kennisbank aan te leggen met alle nuttige artikels en documenten voor een goed begrip van onze tools en diensten.

Ook de moeite waard was het testproject in Luik en Charleroi – van mei tot december – om nieuwe manieren te vinden om de eerstelijnsdienstverlening aan de leden te verzekeren. Uit het experiment kwamen belangrijke onderwerpen naar voren: collectief of persoonlijk beheer van de activiteiten, evolutie van het parcours van onze vennoten en animatie van het lokale leven in de verschillende steden waar Smart gevestigd is. De ontwikkeling van de vennoten en hun activiteiten binnen de gedeelde onderneming staan centraal in het project. In 2023 worden nog tal van pistes onderzocht.

In navolging van het in 2020 gestarte Coronaplan voerde Smart voordelige, toegankelijke financieringen in door een renteloze lening (zonder dossierkosten) voor te stellen aan de leden met een Activiteit. De lening is een voorschot van gedeelde middelen ten gunste van de activiteiten van de leden. Zo kunnen ze materiaal en uitrustingen kopen, voorraden aanleggen, opleidingen volgen, of een beroep doen op de nodige investeringen die nodig zijn voor de economische ontwikkeling van hun activiteiten. Al zijn daar wel voorwaarden aan verbonden.

De in 2022 toegekende financieringen werden gebruikt om te investeren in licht professioneel materiaal (camera, computer, videomonitor ...), maar ook zware industriële machines of batterijen, en om opleidingen te betalen. Dankzij die hulpmaatregelen konden de Activiteiten in kwestie investeren in hun herstel na corona en/of steun krijgen voor hun ontwikkeling. In totaal werden er 59 projecten begeleid voor een totaalbedrag van 165.708 euro.

Een van de taken van Smart bestaat er ten slotte in de professionele loopbaan van haar leden vanuit een wettelijk oogpunt veilig te stellen. Dat vertaalt zich in diverse acties op verschillende vlakken. Hier hebben we aandacht voor het opleidingsaanbod van de leden van de coöperatie.

Een specifiek kenmerk van beroepsopleidingen is de mogelijkheid voor lesgevers om 0 % btw toe te passen. De prestatie moet wel aan een reeks criteria voldoen. Die worden uiteraard niet opgelegd door Smart, maar door de overheid. De vrijstelling van de btw kan worden toegepast dankzij de entiteit Verenigde Opleidingen, waarin een groot deel van de opleidingsactiviteiten van de leden zijn ondergebracht. Om de loopbaan van de leden nog meer veilig te stellen, is het belangrijk om samen zichtbaarheid te kunnen geven aan ons opleidingsaanbod. Daarom lanceerden we aan het begin van de zomer 2022 de website learning.smart.coop.

De website biedt toegang tot opleidingen die Smart samenstelt en organiseert op basis van het aanbod van de leden. Iedereen kan de site raadplegen en eventuele klanten kunnen via een formulier contact opnemen met de lesgevers.

Verwezenlijking van een positieve maatschappelijke impact

Zoals vermeld in artikel 3 van de statuten van SmartCoop verbindt de Raad van bestuur van de coöperatie zich ertoe om elk jaar een bijzonder verslag op te stellen over de verwezenlijking van het sociale oogmerk van de coöperatie. Naast de specifieke acties om de economische en gezondheids crisis door corona te overbruggen, bleef Smart in het kader van haar huidige werking acties met een positieve maatschappelijke impact voeren. Ze worden hieronder opgesomd volgens de doelstellingen bepaald door de statuten van de coöperatie.

Bevorderen van de sociale, economische, fiscale en juridische bescherming

Smart biedt de best mogelijke sociale, economische, fiscale en juridische bescherming:

- In 2022 was Smart in België werkgever van 20.031 personen, goed voor een stijging van 6,02 % ten opzichte van 2021, waardoor ze toegang kregen tot de sociale zekerheid voor werknemers. Samen waren ze goed voor 203.122 contracten, 637.758 werkdagen en 4.533.533 werkuren. Dat stemt overeen met **2.294 voltijds equivalenten**.
- De creatie van duurzame tewerkstelling voor bepaalde werknemers van de coöperatie. Op 31 december hadden 32 leden een contract van onbepaalde duur, van wie 14 vrouwen en 18 mannen, en 21 voltijdse en 11 deeltijdse contracten.
- Voortzetting van de opleidingen voor alle teams van vaste medewerkers (194 dagen opleiding voor 301 deelnemers in totaal) en voor de leden (89 dagen opleiding voor 874 deelnemers in totaal).
- De juridische dienst van Smart bleef bijstand verlenen aan de leden om geschillen te regelen, contracten na te lezen of een antwoord te geven op de talloze vragen in verband met sociaal, fiscaal of arbeidsrecht enz.

Bevorderen van de erkenning van ons sociaal en economisch nut

- Een bijzondere beslissing komt van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), die Smart en haar gemeenschap van leden met een Activiteit opnieuw waardevolle financiële steun bood, voor een bedrag van bijna 4,2 miljoen euro. De premie maakte deel uit van een steunmaatregel voor ondernemingen in de sectoren die het zwaarst door de coronacrisis getroffen werden. Dat een belangrijke overheidsinstantie, in de werkgelegenheidssector nota bene, rekening houdt met de specifieke eigenschappen van het gedeelde ondernemingsmodel, is bovendien een echte blijk van erkenning voor Smart en haar project.
- Er werden twee publieke evenementen georganiseerd in het kader van "Smart Talks" en met de bedoeling een debat op gang te trekken over onderwerpen in verband met de beroeps- en de ondernemingswereld. Het eerste vond plaats op dinsdag 3 mei 2022 en ging over de collectieve arbeidsduurvermindering. Op dinsdag 22 november 2022 vond het tweede evenement plaats, waar de democratie in ondernemingen aan bod kwam. Dat laatste paste ook binnen de context van de Shifting Economy Week van het Brussels Gewest. Bij elk evenement waren telkens kwaliteitsvolle externe sprekers uit het maatschappelijk middenveld en de institutionele wereld en een honderdtal nieuwsgierigen aanwezig.
- Op internationaal niveau nam Smart nog steeds actief deel aan het netwerk CECOP en bleef ze instaan voor de coördinatie van de werkgroep Future of work van de International Cooperative Entrepreneurship Think Tank (ICETT) van de ICA.
- Smart is een actief lid van de netwerken Febecoop, SAW-B, la Coop des Communs.
- In nauwe samenwerking met de vzw Professionele Vereniging van Creatieve Beroepen (die integraal deel uitmaakt van de groep Smart), blijft de coöperatie inzetten op Levenslang Leren (met een focus op het tewerkstellingsbeleid, de sociale en solidaire economie, de economie van de cultuur, het cultuurbeleid, de sociale zekerheid, de verdediging van freelancers, de commons ... en specifieke aandacht voor de coöperatieve beweging). Zo werden er 12 publicaties gerealiseerd in 2022,

waarvan er vijf in het Nederlands werden vertaald, waaronder “Even pauze om de participatie nieuw leven in te blazen. Het geval van Smart in Progress” en “De inbreng van reflexiviteit en de participatieniveaus in een coöperatie. Het geval van Smart in Progress” van Victoria de Suray, “Werkers met verschillende beroepsactiviteiten: wanneer overheden weigeren om de kaders ter discussie te stellen” van Sarah de Heusch en “Covid-19, de platformen vs. het arbeidsrecht” van Anne Dufresne. Om de analyses en publicaties van het jaar in de verf te zetten, werden er samen met SAW-B vijf conferenties/debatten georganiseerd, zowel via videoconferentie als in persoon als een combinatie van beide. Daarbij werden onderwerpen aangekaart zoals hoe te streven naar nul langdurige werkloosheid in de sociale en solidaire economie, het gebruik van publiek geld, *commons* en huisvesting.

- In het kader van het project ‘school voor de coöperatie’ verdedigt en beschouwt de coöperatie haar politiek project ook als een educatief project, door professionals in heel Europa te helpen hun eigen emancipatievaardigheden te versterken. Naast de diensten die Smart aanbiedt, streeft de ‘school’ naar sociale verandering. Ze werd met andere coöperatieve partners bedacht als een *common*, in open source, om ervoor te zorgen dat elke vennoot contacten kan leggen met anderen en zo kan bijleren. Er werd voor 2022-2023 een jaarprogramma met workshops samengesteld om de coöperatieve cultuur te delen en over te dragen, participatie in de hand te werken en vooruitgang te boeken met de school voor de coöperatie. Workshops voor de vennoten en de vaste medewerkers om de coöperatieve cultuur uit te dragen en de coöperatieve werking bevattelijk te maken. Bijvoorbeeld over het lidmaatschap en coöperaties, over onderwerpen ter voorbereiding van de algemene vergadering en over de participatiemogelijkheden binnen Smart, maar ook sessies om de integratie van nieuwe vaste medewerkers te bevorderen. Door de workshops over een periode van verschillende maanden te plannen, konden er meer plaatsvinden en werd de participatie meer in de hand gewerkt. Om de coöperatieve initiatieven nog beter te kunnen uitrollen, is het dankzij ontmoetingen tussen de directies mogelijk om in samenwerking met de lokale kantoren acties voor te stellen voor de leden (workshops, ontmoetingen, opleidingen, praktijkuitwisseling ...). Ten slotte vonden er ontmoetingen plaats om een school voor de coöperatie te kunnen beleven over de grenzen van de coöperaties heen, door te steunen op de coöperaties van Bigre !, de Manufacture coopérative of de netwerken voor Levenslang Leren.
- De coöperaties Coopaname, Oxalis en Smart organiseren jaarlijks de Bigre Rencontre in Sète, vlak bij Montpellier. Die week van intense uitwisseling is bedoeld om de coöperatieve geest te stimuleren, ruimte te bieden voor opleiding en uitwisseling, de goede praktijken van andere ondernemingen te observeren en nieuwe coöperatieve partnerschappen in de hand te werken. In 2020 nam de ontmoeting de vorm aan van een caravan die naar drie steden in Frankrijk en België trok. Sinds 2021 vond de Bigre Rencontre weer plaats in vol ornaat in Sète, dicht bij Montpellier (22-26 augustus 2021). Meer dan 200 deelnemers, 80 animatoren, een honderdtal workshops, lange debatten en gesprekken, een ochtend open Bigre met spontane voorstellen ter plaatse, 3 live radio-uitzendingen en 300 uur zon. Gelegenheden te over om coöperatieve samenwerking in de hand te werken.

Bevorderen van de persoonlijke ontplooiing en de keuze voor een optimale, toegankelijke werkomgeving

- Door de algemene invoering van het telewerk en de energiecrisis was het nodig om na te denken over een reorganisatie van de site van Sint-Gillis, die 4.800 m² beslaat. Het doel: de werkruimten rationeler gebruiken om de kosten te beperken, meer transversaliteit tussen de leden in de hand werken en een nieuwe dynamiek creëren dankzij andere actoren uit de sociale en solidaire economie. Er werden dan ook vijf werkruimten tegen een voordelige prijs ter beschikking gesteld, telkens met plaats voor vijf tot acht personen. De vijf eerste huurders die we in 2022 mochten verwelkomen, zijn *Déclic en Perspectives*, *Coop IT Easy*, *Lita*, *Ciné Cité* et *Comme un lundi*.
De eerste is een vzw die jongeren helpt om projecten op te zetten die een antwoord moeten bieden op belangrijke maatschappelijke uitdagingen. De tweede is een coöperatie die sociale en solidaire ondernemingen ondersteunt door mee digitale *commons* uit te werken. *Lita* is een Europees platform voor investeringen met een positieve impact. De vereniging *Comme Un Lundi* maakt podcasts en films met jongeren rond maatschappelijke vragen. *CinéCité* koestert de ambitie om de eerste coöperatieve buurtbioscoop op mensenmaat van Brussel te worden.
- Gedeelde werkruimtes: er werd doorgewerkt aan de ontwikkeling van het netwerk van *third places*: meer dan 8.700 m² gedeelde werkruimten in België, in dienst van de gemeenschap.
- De belangrijkste ambitie van Smart in Progress is een brede participatie om bepaalde thema's uit te diepen en te analyseren, om uiteindelijk aanbevelingen op te leveren die vervolgens worden bezorgd aan de Raad van bestuur. In de voorbije jaren hebben we wel vastgesteld dat de cycli van Smart in Progress veel aanbevelingen opleverden die heel nauw aansloten bij de aanbevelingen van vorige jaren. Bovendien overlaptten veel aanbevelingen elkaar. Ze vulden andere aan, maar waren toch niet helemaal hetzelfde, en bestaan dus vooral naast elkaar.

In de coöperatie praten we per definitie veel met elkaar om de onderneming heruit te vinden en na te denken over onze collectieve toekomst en alle aspecten van werk. Het is een permanente doelstelling om die woorden ook in daden om te zetten, en dus iets concreets te maken van een concept. In september 2022 zagen de SmartLabs het licht. Net als Smart in Progress worden deze 'laboratoria' voor en door de leden geleid. Ze willen middelen geven aan de vennoten om hun dagelijkse realiteit te verbeteren, door samen in groep concrete projecten uit te voeren en vooraf bepaalde thema's in de praktijk om te zetten. Eind 2022 werden er zeven SmartLabs uit de grond gestampt rond thema's als de wettelijke erkenning van ambachtslui die in gedeelde ondernemingen werken, een betere merchandising voor juwelenontwerp, nog verder gaan met een gevestigde activiteit ... Ze zullen in 2023 hun vruchten afwerpen.

- Als raadgevend orgaan dat voor de hele groep Smart is opgericht, waakt het ethisch comité erover dat de praktijken van de coöperatie overeenstemmen met de waarden die ze uitdraagt. Het ethisch comité kwam in 2022 bijna maandelijks bijeen en deed verschillende aanbevelingen.
- Het Diversiteitsplan werd in december 2020 door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest goedgekeurd en in 2022 voortgezet. Dit plan is het resultaat van een samenwerking met Actiris. De voornaamste doelstelling: het diversiteitslabel krijgen voor de toepassing van een diversiteitsbeleid binnen de onderneming. Daarvoor willen we vechten tegen discriminatie en inzetten op een gelijke behandeling van de medewerkers. Tegen 2023 zullen een tiental acties worden opgezet.

Delen van de middelen en de risico's

- De interne dienst voor preventie wordt geleid door een preventieadviseur van niveau 1 die steunt op de expertise van een externe dienst (CESI). Zijn taak is dubbel: hij grijpt in wanneer een ongeval plaatsvindt maar helpt ze ook te voorkomen. Hij zet immers preventieacties op in samenwerking met het CPBW (Comité voor preventie en bescherming op het werk).
- In 2022 hebben we op het vlak van risicopreventie verschillende projecten opgezet: uitwerking van een preventiebeleid, communicatiecampagne, gerichte informatie- en/of sensibiliseringscampagnes per sector, uitwerking van werkpostfiches met vermelding van de risico's en verbetering van het gezondheidstoezicht. Dat zijn enkele voorbeelden van acties die in 2022 werden goedgekeurd en in 2023 uitgerold zullen worden. Meer info: <https://kronik.smart.coop/welzijn-op-het-werk-jouw-preventieadviseurs/?lang=nl>
- De terugvordering van de schulden van de klanten van onze vennoten gaf in 2022, in België alleen, aanleiding tot de automatische verzending van 33.699 aanmaningen voor de betaling van facturen, goed voor een gemiddeld uitstaand bedrag van 14.195.868 euro.